

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, Junius' 20kán, 1839.

25. szám.

Tartalom: Statisticai adatok, (Valaki) 193. l. Meglátogatom az atyáknak vetkeket a fiakban, (Szentiváni Mikó) 195. l. - Mahmud és Mehemed Ali, (13) 198. l.

Statisticai adatok.

Erdély' királyi s mező városainak és néhány falvainak múlt évi vagyónosságáról, jövedelmeiről és költségeiről*).

Városok' 1838dik évi	jövedelme	költsége	vagyónossága tőke pénzben	jövedelme realitasokból.
	E z ü s t p é n z b e n.			
Brassó'	129,022	119,250	39,451.	9817
Szeben'	83,790	44,019	22,310.	22,022
Kolozsvár'	57,174	36,660	26,461	18,622
Szamosújvár'	50,984	25,777	61,877	24,447
Erzsébetváros'	50,984	28,709	37,253	5342
Szász Régen'	26,767	26,184	86,702.	12,458
Maros Vásárhely'	17,285	17,285	34,995	20,731
Besztercze'	16,647	11,429	11,061	7462
Segesvár'	15,886	15 290	22,220	5208
Szászváros'	15,234	9112	16,111	3121
Nagy Enyed'	9704	6850	32,693	1708
Thorda'	9395	6632	16,186	7785
Feketehalom'	9265	9271	12,717	1081
Szász Sebes'	8340	8146	13,205	22,774
Fejérvár'	6757	3969	14,573	5564
Prázsmár'	6417	5854	9315	1365
Sepsi Szent György'	5481	2418	4754	1352
Vizakna'	5379	3493	11,594	1868
Medgyes'	5300	6524	14,686	4362
Abrudbánya'	4760	2529	10,232	3566
Földvár'	4726	3323	5932	1547
Kézdi Vásárhely'	4400	3282	4210	1061
Szent Agótha'	4342	4210	708	25
Zilah'	4218	2979	7922	752

*) Csak néhány falvaieiről azért, mert a' szász nemzet' keblében minden falunak van ugyan allodialis pénz-tára, de azt mind elő számlálni igen hosszas lenne. Egyébiránt csak a' szász nemzet' keblében találtnak allo-dialis pénztárral bíró faluk.

Városok' 1838ik évi	jövedelme	költsége	vagyonossága tőkepenzben	jövedelme realitasokból.
	E z ü s t	p é n z	b e n.	
Rozsnyó'	5917	3004	14,394	7566
Kis Selyk'	3806	3644	1322	4351
Szász Kézdi'	3547	836	514	2196
Bereczk'	3167	781	2176	195
Kolozs'	2658	1426	3122	259
Nagy Selyk'	2378	1992	1002	875
Szeredahely'	2313	2186	9646	2156
Csik Szereda'	2253	896	329	200
Kőhalom'	2199	2153	287	115
Muzsna'	2132	789	2046	437
Bátos'	1594	748	776	1199
Berethalom'	1494	821	223	
Székely Udvarhely'	1368	1108	3151	226
Nagy Sink'	1356	1342	597	14
Felvincz'	1233	813	3384	869
Újgyház'	1217	1006	278	
Teke'	1028	869	883	
Dézsakna'	708	772	86	92
Riomfalva'	655	632	46	78
Szék'	601	514	1737	132
Székely Keresztúr'	430	165	218	39
Gyéres'	299	187	112	90

Faluk' 1838ik évi

	vagyonossága tőkepenzben	jövedelme realitasokból.
Keresztény sziget'	25,307	10,204
Resinár'	24,823	5979
Felkenyér'	14,649	961
Disznód'	10,208	3286
Kasztó'	9431	645
Frekk'	8920	2964
Szászpián'	8544	4522
Romosz'	6993	839
Jaad'	5772	1083
Siboth'	5217	1077

Hiteles kútfőkből közli

Valaki.

„Meglátogatom az atyáknak vétkeket a' fiakban.“

(Folytatás.)

III.

S z i r t h o n .

Midőn újra Z. . . ben megfordulék, Z alánt már nem találtam ott. Tudakozódám utána, 's esmerősei azt mondák: „ő mindig eredeti akart lenni, 's mivel protestans remete még nem volt, azzá leve.“ Egy sziklán a' leg-sivatagabb havas' tetejét mutaták lakhelyének. Eltökéltem meglátogatni. A' havasalji falukban útvezért keresék; de a' lakosok keresztet hányva kértek: ne háborgassam a' gonosz lelkeket! „Ott a' lidércz lakik, mondának. Gyakran látták ide származásakor éjfélkor tüzes gerenda' képében a' meny' boltozatjáig felhasítani, 's hallották, midőn a' kapu nagy csattanással bezáródott utána. Néha ember alakban szállong a' hegyeken tétova; máskor ködben jelenik meg; más fél ölnyit lépik; köntöse levegőből van. A' szarvasok és vad kecskék önként mennek hozzá, hogy megfejjé. A' farkasok házi eb' módjára őrzik. A' méhek, mellyek keresztény embernek csak virágból gyűjtenek mézet, számára a' vadonban is eleget kapnak. A' kősziklán gyümölcsöt termeszt. A' föld' gyomrában lakik. Hallhatni olykor hangjait, mellyeknek édessége megboszorkányozza a' hallót. Sokan eszeveszetten vonátnak feléje; némellyek útjokat vesztik el miatta. Minap egy pásztor úgy elfogódott hangjai által, hogy mikor észre vette magát, alig volt ereje haza menni, annyira eléhezett. Mióta ide vetődött, még nem volt áldás. Nem egyszer mentünk ki falustól elkergetésére: de alig nézett ránk, úgy belénk bújt az ördögi félelem, hogy valamennyien szétszaladoztunk; egy részünk maig sem került vissza, 's nyomukba sem

akadtunk: mert — megvallva — keresni sem mertük. . . .“

Megakartam győzni véleményök' balságáról; de bennem is kételkedni kezdettek. Sokakat láttam, sáppadozva várókat az alkalmat, tölem megszökhetni. Egy vadászt csakugyan felbátrítotték, ezüst szónoklattal, elvezetni annyira, hogy azontúl magamra is elmehessek. Egész hosszú napot utaztunk a' szünetlen változó, regényes vad tájakon. Vezetőmmel nem kis alkalmatlanságára voltunk egymásnak. Én a' szép tájak' nézetében mélyedtem el igen gyakran; 's ő nem érté: mit lehessen nézni azokon a' kopár hegyeken. Ő az állatok után vesze el néha; 's én azt nem értém: mi gyönyört lehessen találni egy ártatlan állat' üldözésében, mellynek több oka van az élethez ragaszkodni, mint nekünk?

Meredek szikla álla most előttünk, 's vadászom azt mondá: „tovább nem vezérelhet, mert maga sem járt, 's nincs is kedve járandani.“ Megkísérté még egyszer, lebeszélni célomról; de sikerét nem látva, meg fogá kezemet, 's mintegy vissza tartóztatandó, soká nem bocsátá el; végre megszorítá, és elválánk. Utasításul mondá: hogy ha az előttem álló sziklán túl tehetem magamat, látni fogom a' kerek csúpat, mellyet messzéről látottat márismerek. A' szikla meredek, de a' kecskék sétálnak rajta, mint a' padlaton; ha szerét ejthetik könnyen feljül kerülnek rajta, 's aztán a' szegény pásztorgyerek is kénytelen utánok mászni. Ezeknek ösvényén elvergődhetem, ha nem olly könnyen is, mint a' kecskék 's mint a' pásztor fiak. Terejéről lesz ám mit nézni; nem mint azokról a' patkányturás hegyekről; onnan egész Moldováig láthatni, 's a' jó szeműek még a' falukat is ki-vehetik; t. i. a' jámbor havasalji nép minden hegyről Moldovát lát. De ne sokat czirkálódjam, mivel a' havasi út csalékony, 's könnyen megtörténhetnék, hogy nem lenne alkalmatlanságomra, ha tarisznyám jobban húzná is vállamat.

Jövet, ha azt érem, ne kerüljem el a' szegény vadász' kunyhóját, 's a' t.

A' meredek sziklán; nem kis élet veszélylyel, keresztül hatolék. Néhány szirthegyek állottak még előttem: de ném járhatlanok. A' ke- rek dombot váralakosan köríté a' szirtfal: de belé gyakorlódva mára' sziklák' mászásába, bokrokhoz, kiálló csúcsokhoz kapaszkodva, azon is túl tettem magam', 's a' magánylak' kerületében állék, mint egy tündér honban. Erdély' pompás vidéke, mint egy panoramába szorúlva, lábaim alatt fekütt. Apróbb hegyei csak nem térré olvadtaknak látszottak: míg az agg havasok még méltóságosabban emelék fel örök hófedte tarfejüket; jelképei a' valódi nagyságnak, melly mentől főlebb jutsz, annál nagyobbnak tetszik, midőn az állnagyságok azon mértékben törpék a' nagyoknak, mint nagyok a' törpéknek. Köröttem egy kiterjedett kerek tér fekvék, közepén regényesen emelkedő halommal. Órák óta csak kopár oldalakat láttam: itt a' kemény anyagot termékeny föld borítá, mellynek eleven zöld szőnyegén a' szikár havasi füvek közt kevélyen tarták fel fejüket a' buja zászpák, táplálékony lapos füvek, mesés nagy füvek, sudar és hanga fenyűk, 's a' havasok' más silány növényei, egészen elfödve a' köztök gondatlanul diszelgő virágokat.

Eppen estéllett. Kecskék jeregeltek haza, feszült tölgyekkel. Két szép gyermek, 10—12 éves koruak, nyájaskodva szaladtak elejökbe; kedvenceiknek füvet, és rügyet szaggattak, 's virágokkal koszoruzák, mit ezek idétlen játékokkal köszönni látszottak. Atyjok, kinek kissé túl világias nyugodtságu képen még kivehetők valának Z a l á n u n k' szelíden merész vonatai, fejtő kászuval várta ereszenél. A' haza érkező, farkas szőrü komondor őszinte csaholással ug-rála Z a l á n r a, 's ő vidúltan simítá végig lombos gyapját, mintha mondja: ki az emberek közt nem lel barátot, keresse az ebeknél! A' feny-

ves' gazdag mézével rakodott méhek mézittason szállongának nem mesterkélve, de értőleg kezelt kasaikhoz. . . .

A' két gyermek messzére meglátott, 's mivel az emberi alakot nem ismerték, ijedten atyjokhoz lapúltak, ki nem kissé vala meglepetve, ezen helyen embert látván, évek óta először. Még nagyobb lön lepetése, midőn egy régi barátját érze karjai között. Érzelmei' lázadásában a' természet hatalmasabb volt, mint a' körülmény szülte vastag vér. Soká szótalanul tarta keblére zárva; elbocsáta, meg vissza zára; mert elfogultában nyelve hűtelen lett érzelmei' tolmáclására; csak sűrű könnyei mondák, hogy az embert magunkból kinövelni lehetlen. Én nem kevésbbé voltam elfogódva, 's csak a' gyermek' naiv tudaklása tudá vissza idézni hangunkat.

Z a l á n elbeszélé, hogy ezen hely meglepedésekor csak nem egészben csupasz kő volt; saját két karával nem kis messzeségről hordott földdel teríté be annak vendégszeretetlen hátát; gáttudatlan buzgalma vont réá élőlepett. Megmutatta önkezével ültetett bibor- és kalászszín málnáit, az elvonultan gyümölcsöző epreket, a' mindenütt honos savanyu egest, a' vad fáknak emberi adománynál szelidebb gyümölcsöt ígérő csemetéit. . . . Megmutatta virágait különféle színü mohok' bársonyával szegélyezett ágyaikban. Királyi rózsza, cziczomás tulipán, főfájdalmas illatu lilium, és semmi kényes virágok nem büszkélkedtek itt. A' vihartűrő örök zöld (Immergrün), a' rejtezkedő gyöngyvirág' ezüst csegettüi, a' csoportos emlény, rövid életével mint egy példázó az emlékek' tartósságát, az epedő havasi viola . . . izletes vegyületben viríták le itt kevés napjaikat, mert ezen hely tavasza két hónapból, nyara hetekből, ősze napokból áll csak.

Megmutatva mindent, mit leírni csekély, de látni megható, egy kristály forráshoz vitt, lemosnom az alvilági port. A' kemény szikla kebel' ezen enyhe könyecseppjeit csak a' termé-

szet maga tudná méltólag megmagyarázni, ha t. i. szomjtól üzötten innánk belőle.

Ezután egy félen fekvő magános völgybe vezetett. A' fenyűk' gyász sötéte, az ünnepi csend előre készíték a' lelket a' szomor' mélyebb érzelmeihez. Két sírhanthoz érénk. Az egyik hant körül eltaposott, helyenként egészen letiport fű mutatá, hogy gyakori látogatója mély érzelmű férfi, ki bujában örülten tévedez néha, néha bálványként dermedve áll, egészen magába záródottan. A' sírdombon elszort hervatag virágok, fűvek, és ágak jelelék, hogy a' busúlni is játszodva szokott gyermekek értik a' hely' szentségét. A' másik sír egy ég' nyila által szétzúzott fatörzök alá volt ásva, mellyre ez vala írva: „A' vég vigasztalás is el van temetve, föld felett csak a' menykő sujtott fa' romjai.“

„Két barátom volt a' földön, de ők is már csak voltak! mondá Zalán, midőn a' sírokhoz érénk. Ez — mutatva az első — nőm' emléke. Teste alatt, a' ti világotokban nyugszik; nem látogatva, nem könyűzve, nem ismerve senkitől. Ezen sírban csak hajfűrtje fekszik.“

„S a' másikban? kérdém, feltetszőnek lelve, hogy egy illy különöz két barátot talált, 's hogy az, ki számlált két barátot, panaszolhat sorsára.

„Egy mérték löpor, 'sgolyó; felelt Zalán egész komolysággal. Mindig szívemenél hordám őt viszontagságaim közt; ő volt erényeim' védbástyája az üldözések ellen; elveim' erőssége a' kísértetek közt; végreményem minden utósó esetekre; vigasztalom, ha mindenek elhagynak; biztos tanácsot ígért, ha szükölködém nélküle; baráti segédet ajánlott, midőn egyéb nem maradna fenn 's most tőle is megkelle válnom, mert gyermekeimért élnem kell.“

Ezt az atyai szeretetnek, és keserveknek vegyes kifejezésével mondá.

Végre hajlékába vezetve pihenni. A' tér' közepén emelkedő domb néhány lépésnyire be volt

fúrva. Egy ajtónak nevezett hasadék, 's egy ablak forma lyuk, ha idő kíváná, durva művű fátáblákkal elzárhatók, bocsáták bé szükön a' világot. Ágy, asztal, tűzhely, szekrény . . . mind a' szoba' anyagjából teltek ki, t. i. egy helyt beljebb volt öblösítve, más helyt vésetlen hagyva. Bútor igen kevés volt, 's ezek is mutaták, hogy művészek szerszámban nem gazdag.

„Ez az én szobám — monda; — itt, mélyen a' föld alatt: hogy jókor szokjam meg a' szállást, mellyben egykor olly húzamoшон kell mulatnunk.“

„Láttad már egész országunkat. Rendes ország, úgy-e? királyaitok nem irigylik tőlünk, s' mi sem tőlök az övéiket; ti nem vágytok hozzánk, s' mi sem hozzátok. A' méh, kecske, komondor úgy polgárok itt, mint én; rajtam csak az országglás' gondjai fekszenek; mert ne gondold, hogy itt is meg ne lennének azok! Nékem éppen úgy szívemen fekszik kormányzottaim' boldogsága, mint akarmellyik uralkodónak! Csak én nem vagyok olly tudós, mint ti oda lent, 's azért híveimet kevésbbé mesteri rendszerrel boldogítom. A' természet' szent szava teszi egész politicámot; corpus jurisom a' szív, melly mesterséges óvakodások nélkül is romlatlan; jogaink' biztosítéka kölcsönös szabadság; természetszerű élet, és abból folyó munka által érjük el azt, minek elérésére ti annyi bölcs módokat találtatok fel.“

Beszédét bizonyos szellemi meglegedés helyegzé, mellyre mi nyomorú föld' fiai a' porhüvelyben nem szoktunk eljutni; nem is vágyunk, mert szép dolog a' lélek' teljes győzedelme tetsisegen, és világi dolgokon: de kár, hogy midőn majd tökélyre vinnők, a' test megszokott válni hitetlen pályatársától.

A' gyermekek is bátorságot vettek hozzám közeledni. Megmutatták játékaikat, 's mik m' nevezetéseknek tetszetek előttök, elbeszék szokott foglalatosságaikat. Test gyakorlataik bámulásra ragadtak. Zergékkal vetekedtek a' szük-

lák' feljül mulásában, 's a' famászásban' evetekkel. Tánczok művészi volt, annál érdekesebb, mert azt atyjoktól tanulák. Az atyai indulat még tánczossá is teheté a' komorgó életgyüölőt! Ijjal mesterileg löttek, 's kik nálunk lövéseikre olly sokat tartanak, alig vetélkedhetnének sok göbecsü csöveikkel egyszerű nyílaik ellen. Énekök, furulyájok', hárfájok' hangja hihetővé tette a' falusiaktól hallott új orpheusi csudákat. Meggyújtották a' fenyűk' szurkos lombjait, 's pompás világítás csilloga a' sötét kormu éjben. Minden magyarázva volt előttem, mit a' remete' lidérségéről hallottam, csak a' tűzokádó gerenda nem. Kérdeni akartam: de félttem, epét mozdítandok. Hihetőleg magával hozott rakéták lehettek; pompás nézetet adók e' fenhelyen.

Estebédünk a' helynek megfelelő volt: friss kecske tej, izletes kéreg poharakból, fenyühéjba tömött túró, és hibla-édü szinméz, darabos faboritókból. Ágyat egy lábakra fektetett vessző fonadékra ujdón tördelt ágakból vete, 's én jobban aluttam mint valaha. De Zalan' éje nem vala illy nyugalmas. Másnap szerfelett mogorva volt, 's gyötrődésteljes álomtá-lanság látszott arczán. Távoztamkor könnyülni látszék, ismét egyedül maradása' érzetében. Annál ragaszkodóbbak voltak a' gyermekek. Soká ostromlának országukban maradnom. Bajjal fej-tőzhetém ki karjaik közül! Soha kedvesebb nap-jaim ezeknél nem voltak. Most is úgy tetszik, mintha csak álmodtam volna a' leirtakat.

Vissz' utamban folyvást a' gondolattal tépe-lődém: mennyire eltévedhet egy munkás lélek, ha útát vesz. Számítgatám ennek mindennapi, bár nem illy különös eseteit: de mi előtt a' példákon végig értem volna, vadászom' ajtaja előtt álltam. — Többször végig tapogata e' hitetlen Tamás, ha én vagyok-e? poranyu vad hús vacsorája nyomosabban bizonyítá a' vadászat' hasznát utazásunkori szavainál, mellyekhez most csak annyit ragasztott: hogy a' vad hús még

legkisebb kéje a' vadászatnak. Sokat kérdezett, 's én egész készséggel felelgettem, de bágyadt-ságom miatt észre sem vettem, midőn csak mé-lyebb lélekzet vétellel válaszolék.

(Vége közelebbről.)

Szentiváni Mikó.

Mahmud és Mehemed Ali

Jelenleg, midőn az Euphratesnél a' sors'-koczkái elvetvék, érdekes leend a' csapás' jelentőségének felfoghatására a' kelet' ezen két nevezetes uralkodójának egymáshoz, 's a' külhatalmakhózi viszonyait, valamint azt is megtudni, hogy személyiségök minő befolyást gyakorland a' harcz' folytatására.

Ezen tekintetben az Allg. Ztg. közelebbi számaiban egy igen érdekes cikkely közölte-tik, a' Revue des deux Mondes című lapból Armand Lefebvre után, kinek az ügyekbe 's szemé-lyek' belsejébe bepillantathatni elég alkalmá volt. Elmellőzzük a' Mahmud' és Mehemed' korábbi élet- és státusviszonyainak rajzolatját, kik mindketten saját szerű reformerek lévén, mame-lukkok' és jancsárok' testhalmaiból vetették meg az új országlás' alapjait, 's most az egyik 70, a' másik 54 éves korában teremtsi miveiket egy mással összemérik.

Mehemed Ali, mint Egyiptomnak hely-tartója, a' Portának adott szavát 22 éveken át szentül megtartotta, parancsára megtámadta 's le is győzte a' wehabitákat, a' szent városokat Mekkát és Médinát felszabadította; a' görögho-ni harczban fenytékhöz szoktatott szárazzi 's ha-jóhadát Ibrahimnak, ki maga egy táborral föl-ért, vezérsége alatt a' nagyúr' rendelkezése alá adta, 's még legkisebb jelét sem mutatá pártos szándékának, midőn a' navarini lángok kevély sorhajójit egyszerre lamuvá perzselék. De foly-vást ébren állott a' Porta' féltékenysége, 's mind-

egyre bérgyilkosok küldettek ki a' szerailból, kiknek gyilkoló aczélát csak a' jó szerencse 's mindig éber bátorság kerülteté el az alkirályyal.

Az 1828ki török- orosz háboru alatt nyilvánítá először függetlenségre czélzó terveit. A' Porta' szárazai sergeihez újonczokat, hajó hadához pedig egy saját költségén kiállítandó védserget kívánt a' basától; de a' ki most egy, majd más szín alatt mindig kikerülé a' parancsok' teljesítését. A' pillanat jelen volt, mikor ő büntetlenül engedetlen leheté. Mig Oroszország a' legelső szabályozott török serget tönkre tévé, az alatt a' basa épségben tartá fiatal 's jól rendezett sergeit. Közelgett az idő, melly ezen sereg' bátorságát próbára tegye, 's a' Portának a' helyett, hogy el fogadná azokat, parancsokat osztogasson.

1831ben az alkirály' nyomasztó kormányát nem türhető felláhk (parasztok) Abdulláhnál, a' st. jean d' acrei basánál kerestek menedéket. Mehemed Ali vissza kívánta azokat, mint saját alattvalóit. Abdullah azt felelte, hogy azok nem az ő, hanem Mahmud szultán' alattvalói, ki mindnyájoknak közös ura, tehát nem adja ki azokat. Valóban úgy is leheté nézni a' basa' ezen követelését, mint egy nyilvános feltámadást a' Porta' nagyúri jogai ellen. Ollyan embereket nevezvén alattvalóinak, kik neki csak kormányzottai valának, fejedelmi hatalmat követelt, 's függetlenségét hirdette ki. Az eldöntő csapás' pillanata jól volt választva. Ibrahimnak győzelem koszorúzta neve, 's hadban gyakorlott sergei ellenébe a' Porta csak sietve szedegetett, rosszul fegyverezett, 's még rosszabbul fenytékezett újoncz sergeit állíthatta, kiknek meg kelle győzetniök, 's meg is győzettek.

Ibrahim' lépteit mindenütt újabb meg újabb diadalok kísérték. St. Jean d' Acre- és Damaszkusnak bevétele, a' homsi és hamahi csaták kezére adák Syriát, a' Bylan melletti harcz a' taurusi szorosok' urává tévé őt; végre a' Koniáh-

nál esett harcz által egész Natoliát hatalmába keríté, 's megnyitá neki az útát Stambulba. Ezen háborunak a' szultánra nézve sok rossz következtései voltak. Hatalmáróli magas vélemény merőben elveszett. A' natoliai lakosok, kik közt a' régi jancsároknak számos párthivei találtattak, kárörvendő szemmél látták a' Porta' sergeinek csatavesztéseit, 's Ibrahimot az isteni harag' eszköze gyanánt tekinték, ki a' félhódon oroszok által elkövetett megaláztatásokért hatalmas bosszút állaud. Nem leheté többé kétkedni azon, hogy Mahmud népei' bizalmát elveszté, 's ha egy idegen hatalom nem könyörül rajta, 's tronját és életét meg nem menti, ő maga is menthetetlenül el vala veszve. A' nép látta őt elesni, a' nélkül hogy oltalmára sietett volna. Innen azon kétes aggodalom 's bizonytalanság ama' szerencsétlen fejedelem' szivében. Azon férfiu, ki kevéssel az előtt a' makacsságig átkodott szándékában, most ingadozik 's nem tudja mit tegyen. Angliához folyamodik, 's ez segélyét megtagadja, majd Oroszországhoz, melly csak az alkalomra vár, hogy pártfogásával nyakára üljön. Szégyelvén, hogy segélyért ide folyamodott, kérelmét vissza akarja venni. De a' veszély nőtön nő, 's közeledik; Ibrahim csak néhány óra járásra van Scutaritól; a' félelem határoz. Ezen ingadozás 's rebegés közt nem ismerszik többé a' bátor fejedelem, ki még 1827ben hatalmasabb ellenének készjüt vetni merészkedett. A' koniahi 's hunkiar-skelessii békekötések mentik meg Mahmudot ezen kétes helyzetéből. Az első által kénytelen az egyiptomi basára örökösön átruházni Syriát; a' másodikban elismeri Oroszország' közbejárását birodalma' belügyeire nézve, 's a' Dardanellákat az orosz politica' rendelkezése alá bocsátja. Mindenütt csak lealáztatás és áldozat; itt legszebb tartományait áldozza fel, ott függetlenségét adja áruba.

Syria' elfoglalása megbecsülhetlen hasznára volt Mehemed Alinak; mondhatni, ezen körül-

mény alapította meg hatalmát. Egyiptomnak nincsenek erdei, honnan a hajózáshoz megkívántató fát megszerezhetnék; drága áron kellett azt a basának Alexandriából hozatni. Most a Libanon' ős erdőségei kifogyhatatlanul állanak szolgálatjára. Egyiptomban a Porta' megtámadásai ellen teljességgel nem vala biztosítva; Syria egy mindig veszélylyel fenyegető szomszédság vala rá nézve, mert itt a Porta roppant erősítőnyekkel bírván, száraz és hajó hadát egyszerre ellene fordíthatá. Most az; a helyett hogy vesztét okozhatná, védbástyája lett a basának. Mint ura az adani kerületnek, daczol a szultán' hatalmával; a taurusi hegyszorosok megől egész Kisáziát fenyegeti, Smyrna' és Scutari' kapuin kopogtat; szóval, olly félelmes és fenyegető állást foglalt el ő, melly Európa' figyelmét méltán magára vonja.

Az alkirály még nem végezte bé elkezdett munkáját, de elég büszke arra, hogy a 'jogszerű függetlenség' s örökösödés' bélyegét adván rá, bevégezze azt. A koniahi szerződés politikai életének harmadik szakaszát kezdé meg. Ő a maga által alapított hatalmat biztosítva, s csonkítatlanul akarja fiának hátrahagyni. Törökvéseinek csak ez az egy célja vagyon. Míg ennek birtokában nem látja magát, nem lesz ki-elégítve dicsvágya, addig nem táguznak megfeszített rendszerének rugói, s nem szünend meg számos száraz és hajóhadát kész lábön tartani, a mi pedig tartományait kiszívja, s segédforrásait elapasztja. A török Portánál is minden szenvedélyek izgasban vannak; neki lealázó csapásokat kell megbosszulni, a koniahi szerződést szétépni, Syriát ismét vissza foglalni. Hihetőleg a Porta sem teendi le fegyverét, míg ellenén bosszuját nem tölti, elvesztett tartományait újból hatalmába nem keríti, s az alkirály' kevély munkáját fel nem dulanja.

Az európai nagyobb udvarok sem az egyiptomi sem a török kérdésre nézve nem egyesek.

Nyilván orosz' érdekeiben fekszik az, hogy a két vetélytárs' kibékülését gátolja, s csillapulni kívánó bosszujokat mindegyre éleszsze. Nevetve s kárörömmel néz harcaikra, mert ezek a Porta' birodalmát egészen elerőtlenítik, s elvonják a figyelmet azon sokkal nagyobb veszélyekről, mellyeket Oroszország északon alattomoson készít számára. Franciaország a maga érdekeit s rokon szenvét merőben Egyiptomhoz köti. Felszámíthatlan azon haszon s gazdagság, mellyel ezen ország Franciaországot elárasztaná, ha az anyagi érdekének hiányában, a kereskedési, political és hajózási összeköttetésnek hármasköteléke által fűzetnék vele egybe. A forró öv' legtöbb termékei, millyenek a gyapott, indigo, czukornád, kávé, együtt teremnek a Nil' partjain az európai növényekkel. Egy nagy kereskedés minden elemei, valódi kölcsönösségen alapúlva, megvannak a két ország között. Mindenik népes és gazdag piaczává válhatik a másiknak; Egyiptom földje' termékeit adná el Franciaországnak, s érettök a francia szorgalom' számtalan miveit kapná cserében. Mint political s tengerészeti támaszpont Egyiptom számtalan hasznokat hajtana Franciaországnak mind arra nézve, hogy keleten s a középtengeren befolyását fentartsa, mind azon esetre, ha Franciaország északáfrikai birtokait szélesbíteni akarná. Franciaország' partfogása alatt a civilizatio' pályáján éléhaladva, egy legszerencsésebb gyarmat minden hasznaival ruházná fel Franciaország Egyiptomot, s ez osztoznék a nyereségből a nélkül, hogy annak terheit viselné. Egyiptomon által Franciaország egész Áfrikára kiterjesztené befolyását, s ez által egy egész világrész nyilna ki a civilizatio' világa előtt. Franciaország, Austria és Anglia együtt viselik ugyan Mehemed Ali' kizáró rendszerének súlyát, s mindeniknek kívánni, sőt követelni kell, hogy Mehemed nyomasztó rendszerét változtassa, mert ez a népet porrá tapodja, megtizedeli, s ártalmas a kereskedésnek. De Franciaország nem tűrheti el, hogy az általa alapított hatalmasság, a Porta dühének martalékja legyen. Franciaország természetes szövetségese neki Európában.

(Vége közelebből.)

13.